

Sygn. akt I ACa 641/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 maja 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Bogusław Dobrowolski
Protokolant	:	Monika Jaroszko

po rozpoznaniu w dniu 6 maja 2022 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. P. (1)**

przeciwko (...) **w W.**

o zapłatę

oraz z powództwa **S. P. (1)**

przeciwko (...) **w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda K. P. (1) i pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 10 maja 2021 r. sygn. akt I C 1528/20, I C 1530/20, I C 1531/20

1. **a) oddala apelację powoda K. P. (1) co do punktu I i II;**

b) zasądza od powoda K. P. (1) na rzecz pozwanego kwotę 4.050 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej;

2. **oddala apelację pozwanego co do punktu III.**

(...)

UZASADNIENIE

Powód K. P. (1) wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) w W. kwoty 80.000 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 3 kwietnia 2000 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za śmierć matki K. P. (2) w oparciu o art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. Wniósł także o zasądzenie kosztów postępowania.

Pozwany (...) w W. wniósł o oddalenie tego powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania. Powołał się na ugodę sądową z dnia 17 stycznia 2005 r. w sprawie I C 946/04, zawartą przed Sądem Okręgowym w Białymstoku, w której powód zrzekł się wszelkich roszczeń.

Powód S. P. (1) wniósł o zasądzenie od pozwanego (...)w W. kwoty 80.000 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 3 kwietnia 2000 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za śmierć ojca S. P. (2) w oparciu o art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. Wniósł także o zasądzenie kosztów postępowania.

Pozwany (...)w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania. Powołał się na ugodę sądową z dnia 17 stycznia 2005 r. w sprawie I C 946/04, zawartą przed Sądem Okręgowym w Białymstoku, w której powód zrzekł się wszelkich roszczeń.

Powód S. P. (1) wniósł nadto o zasądzenie od (...)w W. kwoty 80.000 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 3 kwietnia 2000 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za śmierć matki K. P. (2) w oparciu o art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c., a także o zasądzenie kosztów postępowania.

Pozwany (...)w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości na koszt powoda. Powołał się na ugodę sądową z dnia 17 stycznia 2005 r. w sprawie I C 946/04, zawartą przed Sądem Okręgowym w Białymstoku, w której powód zrzekł się wszelkich roszczeń.

Wyrokiem z dnia 7 maja 2021 r., wstępnym w stosunku do powoda S. P. (1), Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił powództwo K. P. (1) (pkt I), zasądził od powoda K. P. (1) na rzecz pozwanego kwotę 5.417 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt II) i uznał za usprawiedliwione co do zasady powództwa S. P. (1) (pkt III).

Orzeczenie to oparto o następujące ustalenia faktyczne i ocenę prawną.

W dniu 15 lipca 2003 r. rodzice powodów K. P. (2) i S. P. (2) uczestniczyli w wypadku drogowym, który miał miejsce na drodze B. - D.. W wyniku zaistniałego zdarzenia ponieśli oni śmierć. Sprawca zdarzenia, w dacie wypadku, korzystał z ochrony ubezpieczeniowej w zakresie OC, na podstawie umowy zawartej z (...) S.A., którego następcą prawnym jest (...)w W..

W dacie zdarzenia S. P. (1) był osobą małoletnią, a jego opiekunem prawnym został ustanowiony przez Sąd Rejonowy w Białymstoku, w sprawie (...)brat K. P. (1).

K. P. (1), działając w imieniu własnym oraz jako opiekun prawny S. P. (1), wniósł powództwo przeciwko (...) S.A., w którym domagał się zasądzenia na rzecz S. P. (1), na mocy art. 446 § 2 i 3 k.c., kwoty 25.000 zł tytułem odszkodowania za śmierć rodziców oraz kwoty 1.000 zł miesięcznie tytułem renty. Ponadto, na podstawie art. 446 § 3 k.c. wniósł o zasądzenie na swoją rzecz kwoty 8.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej w związku z przejściem opieki nad małoletnim S. P. (1).

W dniu 17 stycznia 2005 r. została zawarta ugoda sądowa, na mocy której (...) S.A. zobowiązał się do zapłaty na rzecz powodów K. P. (1) oraz małoletniego S. P. (1) kwoty 60.000 zł. W ugodzie zaznaczono, że powodowie zrzekają się wszelkich roszczeń w stosunku do pozwanego oraz że ugoda wyczerpuje wszelkie roszczenia między stronami.

Ugodzone pieniądze zostały wypłacone i następnie spożytkowane przez powodów.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że powództwo K. P. (1) nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd ten odwołał się do art. 446 k.c., po czym wskazał, że § 4 tego artykułu został wprowadzony do Kodeksu cywilnego ustawą nowelizacyjną z dnia 30 maja 2008 r., która weszła w życie w dniu 3 sierpnia 2008 r. Podkreślił, że celem tej nowelizacji było przyznanie najbliższym członkom rodziny osoby zmarłej w wyniku czynu niedozwolonego, zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, bez konieczności wykazywania, że śmierć osoby bliskiej stanowiła naruszenie

dóbr osobistych, uzasadniającego przyznanie zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Zważając jednak, że zdarzenie szkodzące miało miejsce przed wejściem w życie tej nowelizacji, Sąd Okręgowy wywiódł, że roszczenie powodów o zadośćuczynienie należy rozpatrywać w kategoriach naruszenia dobra osobistego w postaci utraty więzi rodzinnych (art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c.).

Sąd I instancji nie podzielił przy tym twierdzeń strony powodowej, że przed wprowadzeniem art. 446 § 4 k.c. nie było możliwości ubiegania się o stosowne zadośćuczynienie. Wskazał, że przepisy art. 448 k.c. i art. 24 § 1 k.c., na które powołują się powodowie w swoich pozwach, obowiązywały w dacie zdarzenia z dnia 15 lipca 2003 r., jak również w dacie podpisywania ugody sądowej. Stąd też, zdaniem Sądu Okręgowego, należało przeanalizować zawartą ugodę w oparciu o treść art. 917 k.c., przy czym Sąd ten zauważył, że ugoda zawiera w sobie dwukrotne stwierdzenie, że wyczerpuje ona wszelkie roszczenia między stronami. W powiązaniu z wypowiedzią K. P. (1) z rozprawy z dnia 28 kwietnia 2021 r., iż na tamtą chwilę uważał, że ugoda wyczerpywała wszystko, Sąd Okręgowy – mając jednocześnie na względzie stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 15 listopada 2018 r., w sprawie I ACa 558/18, w którym wskazano, że jeżeli wolą stron było objęcie ugodą jedynie części roszczeń wynikających z tego stosunku, to powinny one jednoznacznie wyrazić taką wolę w treści ugody – przyjął, że obejmowała ona również ewentualne, przyszłe roszczenia względem pozwanego, dotyczące wypadku z dnia 15 lipca 2003 r.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał, że w sprawie zachodzi powaga rzeczy ugodzonej. Dlatego oddalił powództwo K. P. (1) i obciążył go kosztami procesu w oparciu o art. 98 k.p.c.

Natomiast odmiennie Sąd Okręgowy ocenił powództwa S. P. (1) o zadośćuczynienie za śmierć matki i ojca. Podkreślił, że w sprawie I C 964/04 powodem był małoletni wówczas S. P. (1), który był reprezentowany przez opiekuna prawnego K. P. (1). Według zaś art. 156 k.r.o. opiekun powinien uzyskiwać zezwolenie sądu opiekuńczego we wszelkich ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby lub majątku małoletniego, do których zaliczyć należy także powództwa o zadośćuczynienie pieniężne za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia, zwłaszcza gdy dochodzona kwota jest znacznej wysokości. Zdaniem Sądu Okręgowego, do takiej kategorii spraw należała także sprawa I C 964/04, a zatem, opiekun prawny małoletniego wówczas S. P. (1) powinien był przed wniesieniem powództwa na jego rzecz uzyskać zezwolenie sądu opiekuńczego na jego wytoczenie. Zezwolenie takie nie zostało jednak uzyskane. Mając jednocześnie na względzie, że w sprawie I C 964/04 Sąd Okręgowy w Białymstoku nie podjął próby sanowania braku zezwolenia sądu opiekuńczego na wytoczenie powództwa przez opiekuna małoletniego powoda, w szczególności zaniechał uruchomienia mechanizmu przewidzianego w art. 70 § 1 k.p.c. przez wezwanie tego opiekuna do zainicjowania postępowania przewidzianego w art. 593 zd. 1 k.p.c., Sąd I instancji uznał, że zawarta ugoda, a następnie postanowienie o umorzeniu postępowania, zostało wydane w stosunku do S. P. (1) w warunkach wystąpienia przeszkody procesowej, polegającej na niedziałaniu przedstawiciela ustawowego małoletniego powoda. Brak należytej reprezentacji oznacza, że postępowanie w zakresie powództwa S. P. (1) dotknięte było nieważnością i jako takie nie wywołało skutku w postaci rzeczy ugodzonej.

Dlatego też Sąd Okręgowy, w oparciu o art. 318 k.p.c., wydał wyrok wstępny.

Apelację od tego wyroku wywiódł obie strony.

Powód K. P. (1) zaskarżył go w zakresie punktu I i II, zarzucając Sądowi Okręgowemu naruszenie:

1. przepisów prawa procesowego, tj.:

a) art. 233 § 1 k.p.c. przez błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności treści ugody z dnia 17 stycznia 2005 r. i bezzasadne uznanie, że podniesiony przez pozwanego zarzut powagi rzeczy ugodzonej, z uwagi na treść ww. ugody w zakresie roszczenia o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, pozostającą w związku z tragiczną śmiercią matki K. P. (2), jest zasadny,

b) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że zapisy ugody z dnia 17 stycznia 2005 r., stanowiące o wyczerpaniu w całości wszelkich roszczeń powoda, wynikających ze szkody z dnia 15 lipca 2003 r., jak również zrzeczenie jakichkolwiek

roszczeń z tego tytułu na przyszłość, nie są sprzeczne z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 58 § 1 i 2 k.c.,

2. przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 917 k.c. oraz art. 353¹ k.c., polegające na błędnej wykładni treści zawartej przez powoda ze stroną pozwaną ugody i przyjęciu, że przedmiotowe porozumienie dotyczy uregulowania wszelkich roszczeń powoda związanych z wypadkiem z dnia 15 lipca 2003 r., mimo iż zgodnym zamiarem i celem stron było rozstrzygnięcie wyłącznie w zakresie odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej powoda w związku ze śmiercią jego matki, na podstawie art. 446 § 3 k.c.,

b) art. 58 § 2 k.c. w zw. z art. 917 k.c. oraz art. 353¹ k.c. poprzez ich niezastosowanie i uznanie, że zawarta ugoda, w której powód miałby zrzec się wszelkich roszczeń z tytułu śmierci matki w obliczu otrzymanego dotychczas przez powoda świadczenia, nie jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego i nie stanowi nadużycia prawa,

c) art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 917 k.c. oraz art. 446 § 3 k.c. w zw. z art. 24 k.c. i art. 448 k.c., polegające na błędnej wykładni zawartej przez powoda ze stroną pozwaną ugody i uznaniu, że otrzymane odszkodowanie za pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci matki obejmowało także element krzywdy, a co za tym idzie pełniło funkcję zadośćuczynienia za ból i cierpienie w związku z utratą osoby najbliższej i naruszeniem jego dóbr osobistych.

Wskazując na tak sformułowane zarzuty powód K. P. (1) wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie jego powództwa w całości; ewentualnie domagał się uchylecia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Wnosił nadto o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kosztów procesu za obie instancje.

Pozwany zaskarżył natomiast powyższy wyrok w zakresie w jakim Sąd Okręgowy uznał za usprawiedliwione co do zasady powództwa S. P. (1) i zarzucił:

1. naruszenie art. 223 § 2 k.p.c. w zw. z art. 203 § 4 k.p.c. poprzez zakwestionowanie zawartej ugody, mimo braku ustawowych przesłanek negatywnych,

2. odwołanie się do art. 379 pkt 2 k.p.c. i dokonanie jego błędnej wykładni w kontekście postępowania procesowego przed Sądem Okręgowym w sprawie I C 964/04 i uznanie, że postępowanie w zakresie powództwa S. P. (1) dotknięte było nieważnością.

Na tej podstawie pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództw S. P. (1) i zasądzenie od tego ostatniego na rzecz pozwanego kosztów postępowania za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego, skierowana co do punktu III wyroku Sądu Okręgowego oraz apelacja powoda K. P. (1), skierowana co do punktu I i II tego wyroku, nie zasługiwały na uwzględnienie.

Przed wyjaśnieniem przyczyn, które legły u podstaw takiej konstatacji wskazać trzeba, że Sąd Apelacyjny za prawidłowe uznał dokonane przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne i uczynił je podstawą również własnego rozstrzygnięcia. Okoliczności zawarte w części faktograficznej pisemnych motywów skarżonego orzeczenia nie były zresztą źródłem sporu między stronami.

Na gruncie obu apelacji spór ogniskował się natomiast wokół kwestii związania zakresem zawartej w dniu 17 stycznia 2005 r. przed Sądem Okręgowym w Białymstoku (sygn. akt I C 946/04) przez (...) S.A. (a więc poprzednika prawnego pozwanego) i powoda K. P. (1) (działającego w imieniu własnym oraz jako opiekun prawny małoletniego wówczas powoda S. P. (1)) ugody sądowej, w oparciu o którą wspomniany zakład ubezpieczeń zobowiązał się do zapłaty na rzecz powodów kwoty 60.000 zł, za jednoczesnym zrzeczeniem się przez tych ostatnich wszelkich roszczeń w stosunku do

ubezpieczyciela i przy stwierdzeniu, że ugoda ta wyczerpuje wszelkie roszczenia między stronami. W ocenie powoda K. P. (1), Sąd Okręgowy wadliwie uwzględnił bowiem podniesiony przez pozwanego zarzut powagi rzeczy ugodzonej, jako że przedmiotowa ugoda nie obejmowała zgłoszonego obecnie przez powoda roszczenia z tytułu zadośćuczynienia za doznaną przez niego krzywdę w związku ze śmiercią matki – K. P. (2), w wyniku zaistniałego w dniu 15 lipca 2003 r. wypadku drogowego. Stanowisko takie skarżący motywował zaś przede wszystkim istniejącą w dacie zawierania tej ugody praktyką orzeczniczą, która nie wskazywała na możliwość zasądzenia zadośćuczynienia za pozbawienie danej osoby prawa do życia w rodzinie w oparciu o art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c.

Pozwany podnosił z kolei, że Sąd I instancji błędnie uznał, iż postępowanie przeprowadzone w sprawie I C 946/04 Sądu Okręgowego w Białymstoku, w stosunku do powoda S. P. (1), dotknięte było nieważnością i wobec tego nie wywołało skutku w postaci powagi rzeczy ugodzonej. Argumentując to stanowisko (nota bene dość ogólnikowe) pozwany podnosił, że pomimo iż w postępowaniu tym opiekun prawny małoletniego wówczas S. P. (1) nie uzyskał zgody sądu opiekuńczego, o której stanowi art. 156 k.r.o., to jednak w imieniu tego małoletniego występował przedstawiciel ustawy, który dodatkowo reprezentowany był przez zawodowego pełnomocnika procesowego. Powyższe, zdaniem pozwanego, wyklucza spełnienie się przesłanki nieważności postępowania, przewidzianej w art. 379 pkt 2 k.p.c. Poza tym pozwany podnosił, że S. P. (1) nie zgłosił zastrzeżeń do sposobu reprezentacji go w tamtej sprawie, a wobec tego, że obecnie uzyskanie takiej zgody jest nieaktualne z uwagi na osiągnięcie przez powoda pełnoletniości, Sąd w ramach aktualnie toczącego się postępowania mógł zbadać czy opiekun prawny uzyskałby stosowne zezwolenie sądu opiekuńczego.

Odnosząc się do tych ostatnich kwestii wskazać trzeba, że choć istotnie w sprawie zawisłej przed Sądem Okręgowym w Białymstoku pod sygn. akt I C 946/04, małoletni wówczas powód S. P. (1) reprezentowany był przez opiekuna prawnego w osobie swojego brata – K. P. (1), korzystającego nadto z pomocy zawodowego pełnomocnika procesowego, powyższe nie zmienia jednak zasadniczego faktu, że opiekun ten nie legitymował się, wymaganą przez przepis art. 156 k.r.o., zgodą sądu opiekuńczego na dokonanie czynności przekraczającej zwykły zarząd majątkiem małoletniego w rozumieniu art. 101 § 3 k.r.o., a za którą bezsprzecznie uznać należy zawarcie ugody sądowej, obejmującej zarówno czynności przysparzające (przyjęcie w imieniu małoletniego świadczenia pieniężnego), jak i rozporządzające (zrzeczenie się wszelkich, dalszych roszczeń w imieniu małoletniego przez jego opiekuna prawnego, wynikających ze śmierci rodziców) (por. również wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 20 maja 2015 r., V ACa 26/15, Legalis nr 1359880).

Wprawdzie obowiązujące przepisy prawa nie precyzują katalogu czynności, które wymagają udzielenia takiej zgody, posługując się jedynie ogólnym stwierdzeniem „czynności przekraczających zwykły zarząd”, w judykaturze wskazuje się jednak, że obiektywnym i sprawdzalnym miernikiem czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu jest ciężar gatunkowy dokonywanej czynności, jej skutków w sferze majątku małoletniego, wartość przedmiotu objętego wyrażoną w postępowaniu sądowym czynnością dyspozytywną oraz szeroko pojęte dobro dziecka i ochrona jego interesów życiowych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2000 r., I CKN 31/00). Jak wyjaśniono to w judykaturze (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 1977 r., III CZP 73/76, Lex nr 2153), przy wykładni pojęcia czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu majątkiem dziecka należy uwzględniać okoliczność, iż u podłoża art. 101 § 3 k.r.o. leży dobro dziecka i ochrona jego interesów majątkowych. Jako przykłady takich czynności judykatura i piśmiennictwo wskazują także m.in.: zrzeczenie się własności bardziej wartościowej rzeczy (w tym nieruchomości), przekazanie nieruchomości rolnej jako wkładu do r.s.p. (por. J. Ignatowicz [w:] M. Gersdorf, J. Ignatowicz, Prawo spółdzielcze, s. 224 czy też J. Gajda [w:] Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz pod red. K. Pietrzykowskiego, wyd. 7, 2021 dostęp Legalis), ustanowienie na nieruchomości ograniczonego prawa rzeczowego, zaciągnięcie pożyczki w kwocie przekraczającej bieżące potrzeby, zawarcie na czas dłuższy umowy dzierżawy (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2007 r., II UK 178/06, OSNAPiUS 2008, Nr 9–10, poz. 141) czy też zawarcie ugody w sprawie wykraczającej poza bieżącą administrację, np. co do należnego dziecku poważniejszego odszkodowania (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 1962 r., 4 CR 578/61, OSNCP 1963, Nr 6, poz. 127).

Co jednak znamienne, czynność prawna przekraczająca zakres zwykłego zarządu, dotycząca majątku dziecka, dokonana bez zezwolenia sądu opiekuńczego jest czynnością prawną bezwzględnie nieważną, gdyż sprzeczną z prawem (art. 58 § 1 k.c.), która – wbrew temu co zdaje się sugerować w swej apelacji pozwany – nie może być konwalidowana przez wydanie orzeczenia późniejszego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 1691 r., I CO 16/61, OSN 1963/9, poz. 187, uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2018 r., III CZP 102/17 Lex nr 2488790 oraz Komentarz do art. 101 k.r.o., P. Wicherek [w:] Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz, pod red. M. Frasa, M. Habdas, Warszawa 2021, dostęp Lex).

Oznacza to zatem, że objęta niniejszym sporem ugoda sądowa, w części dotyczącej oświadczenia złożonego przez K. P. (1), że zrzeka się on w imieniu małoletniego wówczas powoda S. P. (1) wszelkich roszczeń w stosunku do poprzednika prawnego pozwanego, nie mogła wywołać skutku powagi rzeczy ugodzonej w zakresie roszczenia powoda S. P. (1) o zadośćuczynienie za doznaną przez tego ostatniego krzywdę, spowodowaną śmiercią rodziców, co też prawidłowo zidentyfikował Sąd I instancji.

Trafnie także Sąd ten przyjął, że analizowane oświadczenie zawarte w ugodzie było ważne, a przy tym w pełni skuteczne w części, w jakiej dotyczyło zrzeczenia się dalszych roszczeń przez samego K. P. (1). Podkreślić należy w tym miejscu, że dla skuteczności i ważności tego oświadczenia, w zakresie dotyczącym apelującego powoda, nie była wymagana niczyja zgoda.

Okoliczności niniejszej sprawy wskazują – wbrew odmiennemu stanowisku powoda – że wolą stron rzeczony ugody było ostateczne uregulowanie sporu, powstałego na gruncie zdarzenia szkodzącego z dnia 15 lipca 2003 r. Przekonuje o tym przede wszystkim wyraźne i jednoznaczne brzmienie, ujętego w przedmiotowej ugodzie, cytowanego już oświadczenia o zrzeczeniu się przez powoda wszelkich roszczeń w stosunku do pozwanego zakładu ubezpieczeń, przy równoczesnym wskazaniu, że ugoda ta wyczerpuje wszelkie roszczenia między stronami. Co przy tym istotne, oświadczenie to zostało złożone nie tylko przez powoda K. P. (1), lecz także przez reprezentującego go w sprawie I C 946/04 Sądu Okręgowego w Białymstoku, zawodowego pełnomocnika procesowego, który – jak zakłada Sąd Apelacyjny – podejmował czynności procesowe z wymaganą, należytą starannością albowiem posiadał właściwe rozeznanie sprawy, w tym i co do ewentualnych, dalszych konsekwencji takiej decyzji dla powoda. W tym kontekście należy wskazać na stanowisko wyrażone w orzecznictwie, zgodnie z którym jeżeli zatem została zawarta ugoda, a z jej treści nie wynika, że objęto nią jedynie część łączącego strony stosunku prawnego (np. tylko niektóre z roszczeń), należy przyjąć, iż strony uregulowały wszystkie elementy łączącego je stosunku. Wykonanie takiego zmodyfikowanego ugoda zobowiązania prowadzi do wygaśnięcia stosunku prawnego łączącego strony ugody. Nie mogą zatem powstać nowe roszczenia, wynikające z tych samych stosunków prawnych, co roszczenia już objęte ugoda, gdyż wykonanie zawartej uprzednio ugody pociąga za sobą wygaśnięcie tego stosunku prawnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2008 r., 98/08). Roszczenie o naprawienie szkody może mieć więcej podstaw, jeśli zatem ugoda nie precyzuje, o jaką podstawę chodzi ani wysokości roszczenia, oznacza to – w braku odmiennych wskazówek - iż wolą stron było objęcie ugoda wszystkich pozostających w zbiegu roszczeń odszkodowawczych, niezależnie od ich podstawy, ciężar wykazania, że było inaczej, spoczywa zaś na tym, kto się na to powołuje (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2018 r., II CSK 538/17).

Mając to wszystko na względzie, nie sposób więc przyjmować – zgodnie z oczekiwaniami apelacji powoda – że objęta niniejszym sporem ugoda sądowa ograniczona została do roszczeń odszkodowawczych.

Okoliczność natomiast, że obecnie K. P. (1) ugoda tę ocenia jako krzywdzącą i dla niego niekorzystną, nie pozwala jeszcze na wniosek, że jest ona spreczna z zasadami współżycia społecznego i tym samym winna zostać uznana za nieważną na podstawie art. 58 § 2 k.c. Przypomnieć bowiem należy, że czynność prawna spreczna z zasadami współżycia społecznego, jest to czynność naruszająca podstawowe zasady etycznego i uczciwego postępowania, słuszności, moralności a także godziwości. W judykaturze wskazuje się przy tym, że wymaganie zgodności czynności prawnej z zasadami współżycia społecznego jest zagadnieniem kontekstu faktycznego, tj. okoliczności danego wypadku. Przy ocenie zgodności ugody z zasadami współżycia społecznego nie można bowiem pomijać przyczyn zawarcia tej ugody i okoliczności towarzyszących jej zawarciu (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 29 września

1987 r., III CZP 51/87, OSNCP z 1998 r. Nr 1, poz. 14). Jednocześnie podkreśla się, że sama tylko nieekwiwalentność świadczeń nie stanowi wystarczającej przesłanki uznania umowy (ugody) za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego i w konsekwencji nieważną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2010 r., V CSK 157/10, Lex nr 688708).

Nie sposób także podzielić zapatrywania apelującego powoda co do tego, że ugoda z dnia 17 stycznia 2005 r. oraz zrzeczenie się przez niego dalszych roszczeń nie dotyczyło zadośćuczynienia za krzywdę, a jedynie roszczeń odszkodowawczych z tej przyczyny, że zarówno powód, jak i reprezentujący go ówczesnie profesjonalny pełnomocnik procesowy, nie mieli wiedzy o możliwości dochodzenia roszczenia o zadośćuczynienie za naruszenie dobra osobistego w postaci pozbawienia prawa do życia w pełnej rodzinie, opartego o przepis art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c., jako że w doktrynie oraz w orzecznictwie roszczenie takie nie zostało jeszcze „wykreowane”.

Choć istotnie, stan prawny sprzed nowelizacji Kodeksu cywilnego, dokonanej ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz.731), z mocy której do art. 446 k.c. dodano § 4, stanowiący aktualnie normatywną podstawę takiego żądania, nie dawał tak wyraźnej podstawy do przyznania tego rodzaju zadośćuczynienia, nie oznacza to jednak, że roszczenie takie w ogóle nie istniało, przez co niemożliwym było zawarcie ugody je obejmującej. Aby potwierdzić tę tezę wystarczy sięgnąć do ówczesnego stanowiska literatury, w którym wskazywano, że przepis art. 448 k.c., w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 23 sierpnia 1996 r., wprowadził istotną zmianę w stosunku do poprzedniego stanu prawnego, poszerzając w zasadniczy sposób zakres możliwości przyznania zadośćuczynienia pieniężnego. Na skutek tej nowelizacji, przepis ten znajdował zastosowanie w razie naruszenia wszelkich dóbr osobistych, a więc zarówno tych wymienionych w art. 23 k.c., jak i tam niewymienionych. Z uwagi nadto na możliwość kumulacji roszczeń z art. 445 k.c. i art. 448 k.c., ten ostatni przepis obejmuje także naruszenia dóbr osobistych chronionych w art. 445 k.c. (por. Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga trzecia. Zobowiązania pod red. G. Bieńka, Tom I, wydanie drugie, Warszawa 1999 r., s. 432 oraz Komentarz do art. 448 k.c. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz pod red. K. Pietrzykowskiego, 2005, dostęp Legalis).

W kontekście powyższego warto także odnotować stanowisko, wyrażone przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 1993 r., I PZP 28/93, gdzie zwrócono uwagę, że pojęcie naruszenia określonego dobra osobistego jest pojęciem dynamicznym, które odnosić należy do określonego poziomu rozwoju technologicznego i cywilizacyjnego, przyjętych w społeczeństwie zasad moralnych i prawnych, istniejącego rodzaju stosunków społecznych, gospodarczych czy nawet politycznych. Z kolei w postanowieniu z dnia 26 listopada 2019 r., zapadłym w sprawie o sygn. akt IV CSK 203/19 – na kanwie analogicznego stanu faktycznego – Sąd Najwyższy wskazał, że wypracowanie przez sądy pewnej linii orzeczniczej, prowadzącej do odkodowania z istniejących norm prawnych roszczeń dotychczas z tych norm nieodczytanych czy też nieujawnianych, nie prowadzi do wniosku o powstaniu takich roszczeń nowych, których charakter nowości byłby równorzędny nowej regulacji, wprowadzonej przez ustawodawcę.

Gdy zważyć na to wszystko, przyjmując należało, że uznanie przez Sąd I instancji, iż ugoda sądowa z dnia 17 stycznia 2005 r. nie ograniczała się wyłącznie do roszczeń odszkodowawczych, nie naruszała zasady swobodnej oceny dowodów z art. 233 § 1 k.p.c. Trzeba podkreślić, że skuteczne podniesienie zarzutu naruszenia tego przepisu wymaga wykazania, że sąd wywiódł z materiału dowodowego sprawy wnioski sprzeczne z zasadami logicznego rozumowania bądź doświadczenia życiowego. Tylko bowiem to może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Jeśli natomiast z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawało się wysnuć wnioski odmienne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2002 r., II CKN 572/99; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00). Zaprezentowane w apelacji strony powodowej zarzuty naruszenia omawianej normy prawnej mogłyby więc odnieść skutek tylko wówczas, gdyby skarżący wykazał, że materiał dowodowy sprawy został oceniony przez Sąd Okręgowy w sposób rażąco wadliwy, sprzeczny z zasadami logiki bądź też doświadczenia życiowego. Apelacja powoda, jak wynika z powyższych wywodów, tego jednak nie zawiera.

Uznając zatem, że zarówno apelacja pozwanego, skierowana co do punktu III zaskarżonego wyroku, jak i apelacji powoda K. P. (1), skierowana co do punktu I i II tego orzeczenia, nie zawiera zarzutów, które mogłyby podważyć jego prawidłowość, Sąd Apelacyjny w oparciu o art. 385 k.p.c., apelacje te oddalił.

Konsekwencją takiego rozstrzygnięcia było także obciążenie powoda K. P. (1) kosztami procesu, poniesionymi przez jego przeciwnika procesowego, zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265).

(...)